

Львівський національний університет імені Івана Франка  
Філологічний факультет  
Кафедра української літератури ім. акад. М. Возняка



## РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«Історія української літератури 40-50-х років ХХ ст.»**  
(назва навчальної дисципліни)

галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u> (шифр і назва напрямку підготовки)
спеціальність	<u>035 Філологія</u> (шифр і назва спеціальності)
спеціалізація	<u>014.01 Середня освіта</u> (назва спеціалізації)
факультет	<u>Філологічний</u> (назва інституту, факультету, відділення)

Львів – 2024 рік

Робоча програма «Історія української літератури 40-50-х років ХХ ст.» для студентів за спеціальністю 014.01 Середня освіта «29» серпня 2024 року, 35 с.

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)  
**Працьовитий Володимир Степанович**, професор кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка, кандидат філологічних наук.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української літератури імені акад. М. Возняка Львівського національного університету імені Івана Франка

Протокол від «29» серпня 2024 року №1

Завідувач кафедри української літератури імені акад. М. Возняка



(Микитюк В. І)

«29» серпня 2024 року

Схвалено Вченою радою філологічного факультету

Протокол від «29» серпня 2024 року №1

«29» серпня 2024 року

Голова



Крохмальний Р. О.

## 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –	Галузь знань 03 Філологія _____ (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
	Напрямок підготовки _____ (шифр і назва)		
Модулів –	Спеціальність: 035 Філологія / Українська мова та література _____	Рік підготовки	
Змістових модулів –		4-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин –		7-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр _____	Лекції	
		20	год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		25 год.	год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
Вид контролю:			
<b>екзамен</b>	залік		

## 4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<b>Модуль 1</b>												
<b>Змістовий модуль 1. Назва</b>												
Тема 1. Назва												
Тема 2. Назва												
Разом за змістовим модулем 1												
<b>Змістовий модуль 2. Назва</b>												
Тема 1. Назва												
Тема 2. Назва												
Разом за змістовим модулем 2												

<b>Усього годин</b>												
<b>Модуль 2</b>												
ІНДЗ			-	-		-			-	-	-	
<b>Усього годин</b>												

	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

#### 6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

#### 7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

#### 8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
	Разом	

#### 11. Методи контролю

#### 12. Розподіл балів, які отримують студенти

##### Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота		Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	

T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	100

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

### Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота											Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3				50	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

### Приклад за виконання курсового проекту (роботи)

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
до	до	до	100

### Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
81-89	добре	
71-80		
61-70		
51-60	задовільно	
*	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
*	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

\* кількість балів для оцінок «незадовільно» визначається Вченими радами факультетів або кафедрами, які забезпечують викладання відповідних дисциплін.

## Зміст програми

### з історії української літератури 40-50-х років ХХ століття

Загальна кількість годин – 75

Лекційні – 20

Практичні – 30

Самостійна робота – 25

Студенти ІV курсу філологічного факультету в І семестрі слухають лекції та готують практичні заняття з історії української літератури 40-50-х рр. ХХ століття. Це складний і специфічний період в історії української літератури, пов'язаний з передвоєнним, воєнним і повоєнним часом. Його можна умовно поділити на такі півперіоди: 1941-1945 рр.; 1946-1953 рр.; 1954-1960 рр. Такий поділ зумовлений тими обставинами, що в умовах тоталітаризму радянська українська література не могла розвиватися за законами внутрішньої динаміки, бо була тісно прив'язана до тих процесів, які розгорталися в суспільстві.

**Мета курсу.** Об'єктивно і виважено висвітлити період 40-50-х років ХХ століття в історії української літератури, показати, як у складних умовах тоталітарного режиму проростали паростки української національної літератури, проявлялася її національна самобутність, відповідно до традицій, менталітету і світосприйняття.

**Завдання курсу.** Ознайомити студентів з літературним процесом 40-50 рр. ХХ століття, допомогти студентам засвоїти складний, об'ємний матеріал української літератури цього періоду та розібратися в суперечностях, зумовлених як об'єктивними, так і суб'єктивними факторами, показати досягнення та прорахунки письменників цього часу, виробити навички аналізу художнього тексту з позицій українського менталітету.

**Студент повинен знати** особливості розвитку української літератури 40-50 років ХХ століття, літературні постаті, умови творчого зростання письменника та його творчі набутки, а також володіти науковим апаратом і вміти аналізувати художній текст.

Передумови розвитку української літератури 40-50 років ХХ століття не сприяли її розвитку. Епоха національного відродження завершилася в 30-х роках, коли було репресовано понад тисячу українських митців. Найкращі з них – Микола Зеров, Павло Пилипович, Михайло Драй-Хмара, Микола Куліш, Лесь Курбас, Григорій Косинка – були розстріляні, а Микола Хвильовий – доведений до самогубства. Національна специфіка української літератури вже була вихолощена – діючих письменників орієнтували на радянську псевдоестетику, яка затискала митця в лещата класовості, партійності та примітивної народності. Літературні організації „Плуг”, „Гарт”, „Авангард”, „Молодняк”, „Технократична група А”, „ВАПЛІТЕ” та інші були зліквідовані й утворена всесоюзна спілка письменників. Про символізм, експресіонізм, імпресіонізм, футуризм вже не було мови, бо був

запроваджений „єдино правильний” метод відображення дійсності – «соціалістичний реалізм».

У 1939 році після окупації Галичини радянськими військами до Львова прибула група письменників, у якій були Микола Бажан, Андрій Малишко, Натан Рибак, Михайло Тардов, Анатолій Шиян та Олександр Корнійчук з метою утворити Львівську організацію спілки письменників. 23 жовтня відбулося перше засідання Організаційного комітету письменників Західної України, на якому головою було обрано Петра Панча і до складу Комітету введено польського критика Боя-Желенського. Усіх письменників у Львові виявилось півтисячі.

15-16 та 18 вересня 1940 року відбувся прийом до Спілки письменників України. На розширеному засіданні головував О. Корнійчук, членами були – М. Бажан, Я. Городський, А. Головка, Ю. Кобилецький, І. Ле, А. Малишко, П. Панч, Н. Рибак, М. Рильський, М. Тардов, П. Усенко, І. Фефер, О. Десняк, акад. К. Студинський.

До складу правління Львівської організації СРПУ увійшли О. Десняк, В. Василевська, І. Вільде, О. Гаврилюк, Р. Грін, Т. Бой-Желенський, П. Карманський, Д. Кенігеберг, Л. Пастернак, С. Тудор, Ж. Перле, Е. Шемплінська, К. Студинський, Ю. Борейша, А. Кацизна, М. Рудницький, Б. Бінавер, Я. Галан, П. Козланюк, Є. Путрамент, Л. Шерляг, В. Левицький, Ю. Шкрумеляк, Г. Гурська, Т. Курпіта, М. Бліц.

Оргкомітет зареєстрував 162 українських, польських та єврейських письменників, але перебування в Спілці не давало жодних гарантій захисту. НКВС проводив нещадний терор в Галичині. Ні оргкомітет, ні спілка письменників не мали жодного впливу на ситуацію. У Сибір було депортовано Степана Тудора. У Тернопільській тюрмі загинув Франц Коковський. По дорозі зі Львова до Києва „пропали безвісти” Тарас Франко та Кирило Студинський, обидва депутати Верховної Ради УРСР. Виїхали на захід Р. Купчинський, Катря Гриневичева, Олександр Кульчицький, Богдан Кравців, Святослав Гординський.

Культурне життя у Галичині продовжувалося підчас німецької окупації. У цей період були надруковані книги: „Камена” Миколи Зерова, „Луни літ” Михайла Ореста, „Сучасникам” Годося Осьмачки, „Вибрані поезії” Євгена Маланюка, „Прокляті роки” Юрія Клена, „Вибрані поезії” Святослава Гординського, „Терпке вино” Богдана Нижанківського, „Прелюдії” Івана Ковалева, а також прозові книги: „Вертеп” Аркадія Любченка, „Три покоління” Фотія Мелешка, „Звіролови” Івана Багряного, „Легенди старокиївські” Наталки Королеви, „Розгублені сили” Василя Гіркового (відомого під псевдонімом Федя Триндика), „Буря над Львовом” Марії Струтинської (під псевдонімом М. Морської), „Доктор Кагіоні” Галини Журби (під псевдонімом Ременя Жмурка), „Проклинаю” Івана Шкварка, „Їхня таємниця” Марії Цукатової, „Кар’єра” Володимира Бірчака, „Рубікон Хмельницького” Юрія Косача, „Пиворіз” Василя Чапленка, „Три королі і дама” Анатолія Курдидика, „Гетьманів кум” Панаса Федченка.

Були надруковані деякі драматичні твори: „Облога” Юрія Косача”, яка 47 разів йшла на сцені Львівського театру, „Король стрільців” Івана Керницького, „Патетична соната” Миколи Куліша.

Початок Другої світової війни спричинив нові настрої, вимагав від письменників налаштування музи на патріотичний лад. Радянські ідеологи витворили міф про Велику вітчизняну війну, хоча війна була Другою світовою. Провідною темою цієї пропаганди була тема патріотизму, офіційно санкціонована владою. Але це не мало належного ефекту. У захисників своєї землі пробуджувалися національні почуття, зумовлені етноментальною природою українців. Слово, яке мало національну природу, доходило до сердець воїнів і вселяло віру в перемогу над фашизмом. В Україні розгорнулася національно-патріотична пропаганда, у якій важливу роль відігравали не партійні функціонери, авторитет яких був підірваний, а представники української творчої еліти. 24 червня 1941 року газета „Правда” надрукувала вірші „Ми йдемо на бій” Павла Тичини і „Слово гніву” Максима Рильського. Українські письменники спрямовували зусилля на те, щоб перетворити художнє слово на потужну зброю. Тут українська література набула колосального досвіду, починаючи від Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки до Євгена Маланюка та „Празької школи”.

У воєнних умовах письменники мали певну свободу дій. Та змобілізувати всіх письменників в єдиний літературний фронт було неможливо. Частина літераторів опинилася в евакуації в Уфі: П. Тичина, М. Рильський, В. Сосюра, Ю. Смолич, Ю. Яновський, І. Сенченко. До Уфи евакували Академію наук УРСР з її кільканадцятьма інститутами, в тому числі гуманітарними – Інститутом історії та Інститутом мови і літератури. На 1 січня 1943 у 18 інститутах АН України нараховувалося 527 співробітників. В Уфі виходили газета „Література і мистецтво”, журнал „Українська література” та альманах „Україна в огні”. Тут також розміщувалася Спілка письменників України.

Частина українських мистців-літераторів, художників, композиторів, а також українські кіностудії розміщувалися в Середній Азії – Ташкенті, Ашхабаді, Самарканді та ін.

Важливу роль у творенні українського радянського патріотизму та формування етнічної ідентичності відігравали такі непересічні та неоднозначні особистості, як М. Бажан, О. Довженко, М. Рильський, П. Панч, Ю. Яновський та ін. Коли стало зрозуміло, що комуністична верхівка виявилася нездатною до управління державою у воєнних умовах, функції лідерів покладали на українських митців – М. Бажана призначили заступником голови ВНК УРСР з питань культури, П. Тичину, незважаючи на його безпартійність, – наркомом освіти УРСР, а О. Корнійчука – наркомом закордонних справ УРСР.

Понад 100 письменників воювали на передовій та в партизанських загонах, співпрацювали у фронтових періодичних виданнях: М. Стельмах, О. Підсуха, В. Швець, М. Чабанівський, В. Петльований, Б.Палійчук, Л. Дмитерко, А. Малишко, Й. Кисельов, М. Романченко, О. Левада,



В. Минько, С. Скляренко, В. Собко, Н. Рибак, І. Ле, Л. Новиченко. Поклали свої голови на фронтах війни О. Десняк, Я. Качура, М. Трублаїні, К. Герасименко, Є. Фомін, М. Гайдабура, П. Радченко, Д. Каневський та інші.

### Поезія 1941-1945 рр.

Воєнний час вимагав відповідної тематики, проблематики та поетики. В альманасі „Україна в огні”(1942) були надруковані твори П. Тичини „Мій народ”, „Голос матері”, М. Рильського „Моєму світлому краєві”, „Україна”, „Дума”, „Слово про рідну матір”, С. Голованівського „Пісня про мою Україну”, А. Малишка „Україна моя”, „Київ”, „Тарасові Шевченкові, І. Сенченка „Над рікою Дніпром”. За чотири роки війни українська поезія дала високі взірці героїчного епосу. Особливо збагатився виражальний арсенал лірики, розкрилися її нові якості. У вирі боротьби з фашизмом набули виразного всенародного розголосу „Клятва” М. Бажана, „За все відплатимо” П. Тичини, „Слово про рідну матір” М. Рильського. Згодом були видруковані збірки поезій: П. Тичини „Ми йдемо на бій”(1941), „Перемагають і живуть”(1942), „Тебе ми знищимо – чорт з тобою”(1942), „День настане”(1943); М. Рильського „За рідну землю”(1941), „Світова зоря”, „Слово про рідну матір”, „Світла зброя”(1942), „Велика година”, „Жага”(1943), „Мандрівка в молодість”, „Неопалима купина”(1944); В. Сосюри „Червоним воїнам”(1941), „В годину гніву”(1942), „Під гул кривавий”(1942), „Син України”(1942), „Мій син”(1944); А. Малишка „До бою вставайте”(1941), „Понад пожари”, „Україно моя”(1942), „Слово о полку”(1943), „Полонянка”(1944); Л. Дмитерка „Слава”(1942), „На полі бою”(1944), „Багряний ранок”(1945); М. Бажана „Сталінградський зошит”. Передавав настрої поета воєнного часу в збірці „Сучасникам”(1943) Т. Осьмачка. Уся поезія воєнного періоду творилася у складному переплетенні радянських та етноментальних орієнтирів, які не можна було чітко розділити, чи протиставити. Прикладом цього можна вважати патріотичний вірш В.Сосюри „Любіть Україну”, за який у 1944 поета відзначили Сталінською премією, а в 1947 році нещадно цькували за націоналістичні мотиви.

Поряд з традиційними поетичними жанрами – віршем, баладою елегією, піснею – появились присяги, присвяти, клятви, листи, послання. Найбільш поширені серед них були: „Українському народові” П. Тичини, „Відповідь бійцям на фронт” М. Рильського, „До рідних країв, до мого народу” М. Бажана, „Лист до земляків” В. Сосюри, „Моєму батькові” А. Малишка. Використавши славнозвісного „Листа запорожців турецькому султану”, воїни написали послання „Людоджеру Адольфу Гітлеру” та „Генералу без армії Антонеску – від онуків великих запорожців землі української”.

Свій шлях у воєнних умовах пройшла поема як жанровий різновид.

Конкретно-реалістичне осмислення дійсності з метою філософського узагальнення реалій воєнного часу відбилося в поемах „Похорон друга”(1943) П. Тичини, „Мандрівка в молодість”, „Жага”(1942)

М. Рильського, „Данило Галицький”(1942) М. Бажана, „Полонянка”(1942) А. Малишка, „Мій син”(1942-1944) В. Сосюри, „Толька”(1945) В. Швеця, „Попіл імперій”(1943-1947) Юрія Клена. Ці різні за характером твори свідчать про стильове розмаїття української літератури навіть у цей складний період.

Окремий пласт в українській літературі складає поезія вояків УПА, яка має свою специфіку та відповідний арсенал художніх засобів. Найбільш відомі серед них – Юрій Липа („Козаки в Московії”, „Бій за українську літературу”, „Призначення України”, „Ідея і чин”, „Впали на полі слави”), Марко Боєслав (збірки „Непокірні слова”, „В хоробру путь”, „Вітчизна кличе”, „Протест”, „Із днів боротьби”, „Хай слава луна”) та Петро Гетьманець (справжнє прізвище – Петро Василенко), (збірка віршів „Мої повстанські марші”), Павло Євтушенко (збірка „Ультрамарин і бронза”), Іван Хміль (збірка „Гомін Полісся”, „Іду з тобою”).

Упівці видавали журнал „Чорний ліс”(1947-1950). 189 газет і журналів, які видавали органи ОУН-УПА, виходило на окупованій території. Газету „Волинь” видавав У. Самчук, „Українське слово” – М. Ситник, „Голос Охтирщини” – І. Багрянний. Виходили також „Вісті з фронту УПА”, „Вільна Україна”, „Розбудова нації”, „Наша культура”, „До зброї!”, „Лісовик”, журнали „Литаври”, „Ідея і чин”, часописи „За українську державу”, „Літопис УПА”, бюлетень „День у день”, сатиричний журнал „Український перець”.

У 1968 році Видавництво Товариства к. Вояків УПА ім. Ген.-хор. Романа Шухевича – Тараса Чупринки в США, Товариства к. Вояків УПА в Канаді і братства к. Вояків УПА ім. св. Юрія Переможця в Європі видали антологію української поезії, присвячену УПА і національно-визвольній боротьбі 1942-1967 рр., під красномовною назвою „Слово і зброя”.

Новий струмись у літературний процес внесли Михайло Орест (зб. „Луни літ”, 1944, „Душа і доля”, 1946, „Держава слова”, 1952, „Гість і господа”, 1952, „Пізні вруна”, 1965), Олена Теліга (зб. „Душа на сторожі”, 1946, „Прапори духа”, 1947, „Полум’яні межі”, 1977), Олег Ольжич (зб. „Підзамча”, 1946).

### **Проза 1941-1945 рр.**

Війна змобілізувала і прозаїків. У другій половині 1941 року з’явилися прозові книги „Кров за кров” Д. Бедзика, „Народ воює” Ю. Смолича, „Давній ворог” В. Влодка, „Кров кличе” О. Десняка, „Віч-на-віч” І. Сенченка, „Скажені вовки” Ю. Шовкопляса, „Розплата” А. Шияна, назви яких говорять самі за себе. Об’ємніше висвітлювали військові події Л.Смілянський у повістях „Золоті ворота”, (1942), „Серце” (1943) та романі „Євшан-зілля” (1943); В.Собко в романі „Кров землі” (1943), Н. Рибак у романі „Зброя з нами”(1943), С. Скляренко в повісті „Україна кличе”(1943), В. Козаченко „Ціна життя” (1945). Появилися збірки новел Ю.Яновського „Лист у вічність” (1941), „Американський кум”, „Генерал Макодзьоба”,

„Коваль” (1942), „Новели” (1942), „Заповіт” (1943), „Промені ласкавого сонця” (1943), „Україна” (1943), „Київська соната” (1945). Це монологи різних героїв, прості розповіді й сповіді. Роман „Жива вода” (1947). Широку популярність здобули романтично-експресивні оповідання „Ніч перед боєм”, „Стой, смерть, зупинись!”, „Відступник”, „На колючому дроті” (1943), „Мати” (1945) О.Довженка. Визначним явищем літератури стали його кіноповісті „Україна в огні” (1943) та „Повість полум’яних літ” (1945). Особливо насторожила радянських чиновників „Україна в огні”, у якій автор втілює ідею непереможності української нації. „Україна в огні”, – зазначалося в документі „Про антиленінські помилки і націоналістичні збочення в кіноповісті Довженка „Україна в огні” (РДАСП. – Ф.17. – Оп.125. – Спр.293-35), – є платформою вузького, обмеженого українського націоналізму, ворожого ленінізму, ворожого політиці нашої партії, інтересам українського і всього радянського народу”.

### **Драматургія 1941-1945 рр.**

Своїм шляхом йшла і драматургія, яка не могла пристосуватися до воєнних умов, і тому про належні досягнення говорити тут не доводиться. Українська драматургія Другої світової війни представлена п’єсами І. Багряного „Генерал” (1943), Я. Галана „Шуми, Марица” (1942), І. Кочерги „Квартет” (1942), „Чаша” (1942), „Нічна тривога” (1942), „Китайський флакон” (1944), „Ярослав Мудрий” (1944), Л. Дмитерка „Хрещатий яр”(„Генерал Ватутін”) (1944-1948), О.Левади „Шлях на Україну” (1943), Ю. Яновського „Син династії” (1942), Ю. Мокрієва „Вірність і зрада”(„Мати”) (1943), Л. Смілянського „Мужицький посол” (1944).

### **Публіцистика 1941-1945 рр.**

Під час війни українське слово не замовкало. У Києві виходили „Українське слово”, „Литаври”, в Харкові – „Український засів” (три, останні, в Єлизаветграді). Центром українського культурного життя ще залишався Львів. Виходив місячник „Наші дні”. У Львові працювало „Українське видавництво”, де друкували твори репресованих письменників Т. Осьмачки та І. Багряного. У Празі виходив журнал „Пробоем”, в Берліні – „Український вісник”, у Кракові – „Краківські вісті”.

У воєнний період письменники активно працювали як публіцисти. Відомі публіцистичні статті О. Довженка „Ворог буде розгромлений”, „Лист до німецького офіцера”, „Велике товариство”, П. Тичини „Помсти, катам помсти!”, „Культура українського народу і німецькі вандалі”, М. Рильського „Народ безсмертний”, М. Бажана „Били, б’ємо і будемо бити!”, В. Василевської „Ненависть”, „Коричневий жах”, А. Головка „Бойові епізоди”, І. Ле „З фронтового блокнота”, „По Україні”, О. Левади „Тут побували німці”. У публіцистиці письменники використовували образи

історичних постатей Северина Наливайка, Богдана Хмельницького, Івана Богуна, Максима Кривоноса, Івана Гонти, Устима Кармелюка, Олекси Довбуша.

Для радянської пропаганди використовували імена Т. Шевченка, П. Куліша, І. Франка, М. Коцюбинського, П. Тичини, М. Рильського. У цей період вийшли праці Л. Новиченка „Повість про поета” (Рильського), 1942, Л. Озерова „Молодий із молодих” (Тичину), 1942, Є. Кирилюка „Реалізм Івана Франка”, 1943, „П. О. Куліш і його значення в історії української культури”, 1944, О. Білецького „25 років українського радянського літературознавства”, 1944, Д. Тamarченко „Творчість Тараса Шевченка і російська революційно-демократична думка”, 1944.

### **Особливості розвитку української літератури повоєнного періоду**

Після завершення Другої світової війни ситуація в Україні кардинально змінилася. Ідеологічний тиск на українську літературу знову посилювався – видавалися постанови та рекомендації, спрямовані на те, щоб вихолостити з літературних творів патріотичний дух, позбавити їх національної специфіки, яка виразно проявлялася за умов відносної свободи воєнного часу. Були видані спеціальні постанови ЦК ВКП(б) “Про журнали “Звезда” і “Ленінград” (1946), “Про оперу В.Мураделі “Велика дружба” (1948), які стали обов’язковими до виконання для всіх союзних республік.

„Повоєнні реалії засвідчили зміну політичного курсу, в якому домінувала виразно шовіністична спрямованість великоросійського зразка... Мистецтво соцреалізму покликане було втілити тезу вождя народів про моральну вищість і духовні переваги росіян над іншими народами СРСР (Захарчук І. Мілітарна стратегія соцреалізму. – Слово і Час. – 2006. – № 10. – С.58).

Ідеологічні настанови не оминули і України. З’явилися документи ЦК КП(б)У “Про перекручення і помилки у висвітленні історії української літератури” О. Білецького, про журнали “Вітчизна” та “Перець”, „Про репертуар драматичних і оперних театрів УРСР і заходи до його поліпшення” (1948), а пізніше приймалися спеціальні постанови про „націоналістичний” вірш В. Сосюри „Любіть Україну”, про „серйозні помилки” в опері К. Данькевича „Богдан Хмельницький”. Узаконювався жанр „публічного доносу”. У зв’язку з цим потрапили під критичний обстріл О. Довженко, Ю. Яновський, І. Сенченко, П. Панч, В. Сосюра, М. Рильський та інші. Критика і самокритика вважалася рушійною силою більшовицького режиму аж до розвалу Радянського Союзу. Появився „шедевр” колективного віршоробства „Слово великому Сталіну від українського народу”, до якого доклали свій „талант” тринадцять творців української поезії (П. Тичина, М. Рильський, М. Бажан, Я. Городський, Г. Плоткін, М. Шеремет та інші.) Ці факти свідчать, наскільки по-комуністичному заполітизованою була українська література цього періоду

Після смерті Сталіна в суспільстві, культурі, літературі почалися нові процеси. На XX з'їзді КПРС 1956 року, який став переломним в історії радянського комунізму, було не тільки засуджено культ особи, а й легітимізовано масовий терор і жорстокі репресії. Тиск на Україну, яка довгі роки перебувала в епіцентрі комуністичного терору, дещо послабився. Із заслання повернулися незаконно репресовані письменники. Блиснули ілюзії на оновлення та національне відродження. П. Тичина, М. Рильський, М. Бажан, В. Сосюра відшукували нові теми, порушували важливі проблеми для українського суспільства, але їх треба було припасовувати до радянської системи, що вступало в суперечність з національною природою українців. У більш виграшному становищі щодо творчого вияву були письменники, які опинилися за кордоном. Не зважаючи на скрутні матеріальні умови, вони творили велику національну літературу.

### Естетична програма МУРу

Важливим явищем літературного процесу цього періоду стало заснування восени 1945 року у Фюрті (Німеччина) Мистецького українського руху (МУРу) (1945-1949), що об'єднав письменників, які опинилися на еміграції. Вони вирвалися з „комуністичного раю”, позбулися цензури, ідеологічного, морального та психологічного тиску, але свобода, яку вони отримали за межами рідної землі, була відносною.

До ініціативної групи МУРу увійшли У. Самчук, В. Домонтович, І. Костецький, Ю. Косач, І. Майстренко і Ю. Шевельов. Усіх членів і кандидатів МУРу було понад сімдесят. МУР організував три з'їзди письменників (1945, 1947, 1948). І з'їзд МУРу 21-22 грудня 1945 році в місті Ашаффенбурзі. По полудні 21 грудня 1945 року І з'їзд МУРу відкрив В. Домонтович. Головою МУРу обрали Уласа Самчука, який виступив з програмною промовою, заступником – Юрія Шевельова. На ранковому засіданні 22 грудня 1945 року головував Улас Самчук, з привітанням виступив представник від Центрального представництва української еміграції. Далі було заслухано привітання від Єпископа Мстислава і від проф. Кузелі. Доповідь „Роздуми з нагоди сторіччя Кирило-Мефодіївського братства виголосив Шаян. Іван Багряний виступив з доповіддю „Про завдання української поезії” Доповідь „Криза сучасної української літератури” виголосив Юрій Косач, який головував на вечірньому засіданні. Надійшло привітання від проф. Дмитра Дорошенка. Ігор Костецький виголосив доповідь „Проблеми українського реалізму”.

Улас Самчук, який вважав, що українці – не емігранти, а народ у поході, у програмній доповіді закликав митців служити національній ідеї. Він висунув ідею „великої літератури”, яка б базувалася на тому, що література є одним з найголовніших чинників духовного самовияву нації і чи не єдиним засобом формування національної свідомості в умовах її бездержавності. Ідею „великої літератури” підтримував Іван Багряний у статті „Думки про літературу”, опублікованій у тому ж збірнику.

Ю.Шерех оголосив „єдиний фронт різних розгалужень літератури на еміграції”. У доповіді „Стилі сучасної української літератури” він запропонував концепцію „національно-органічного стилю”, започатковану ще Панасом Мирним.

Шерех умовно поділив письменників на органістів і європеїстів. Ці критерії не завжди виправдані, але мистців він визначав за деклараціями. До європеїстів він зараховує Ю. Косача, В. Домонтовича, І. Костецького та І. Багряного, який не визнавав жодних Європ: „Все в Україні, все через Україну”, до органістів – У. Самчука, В. Барку, Т. Осьмачку.

Українські митці, які опинилися на еміграції, шукали різні можливості реалізації своїх планів. Вони оперативно організували видавничу справу. За сприяння МУРу вийшли твори У. Самчука, І. Багряного, В. Домонтовича, Ю. Косача, Т. Осьмачки, В. Барки, Катрі Гриневичевої, Юрія Клена, Оксани Лятуринської, Є. Маланюка, Михайла Ореста, С. Гординського, Ю. Шевельова, Б. Кравціва, І. Кошелівця, Л. Полтави, І. Костецького, Д. Гуменної та ін. „Золота брама” та „Мала бібліотека МУРу” видрукували 1200 книжок різного напрямку, з них – 250 творів поезії, прози та драматургії.

Ідею непереможності українського духу утверджував Іван Багряний в романах „Тигролови” (1946-1947), „Сад Гетсиманський” (1950), „Огненне коло” (1953). Передавав атмосферу соціально-політичних перетурбацій Т. Осмачка в повістях „Старший боярин” (1946), „План до двору” (1951), „Ротонда душоубців” (1956).

Об’єднання МУРу видавало альманах „МУР”, „Мала бібліотека МУРу”, газети і журнали „Арка” (Мюнхен), „Вежі” (Мюнхен), „Рідне слово”, „Українська трибуна” (Мюнхен), „Заграва” (Авсбург), „Літературно-науковий вісник” (Гайденава), Орлик” (Вертесгаден), „Українські вісті” (Ульм), „Хорс” (Регенсбург), „Неділя” (Авсбург), „Час” (Фюрет), „Литаври” (Зальцбург). Часопис „Київ” виходив у Філадельфії з 1950 року, з 1951 – газета „Сучасність”.

Чотирирічна діяльність МУРу послужила базою для створення в Нью-Йорку Українського літературно-мистецького клубу, театру-студії на чолі з О.Добровольською та Й.Гірняком. 26 червня 1954 року в Нью-Йорку українські письменники створили об’єднання „Слово” як продовжувача творчо-організаційних та ідейних настанов свого європейського попередника МУРу. До членів-основоположників „Слова” належали: В. Барка, І. Багряний, Б. Бойчук, В. Гайдарівський (Гайворонський), С. Гординський, Й. Гірняк, П. Голубенко, Галина Журба (Невинська), І. Керницький, Г. Костюк, І. Кошелівець, Б. Кравців, Ю. Лавріненко, В. Лесич (Кіршак), Л. Лиман, Н. Лівницька-Холодна, Є. Маланюк, В. Міяковський, Т. Осьмачка, М. Понеділок, Б. Рубчак, У. Самчук, В. Домонтович, Ю. Косач, І. Костецький, М. Струтинська, О. Тарнавський, Ю. Тарнавський, Ю. Шевельов, М. Шлемкевич. Організаційний з’їзд відбувся 6-7 грудня 1958 року. Очолив це об’єднання Г. Костюк. Почесним головою став Є. Маланюк. „Слово” періодично проводило загальні з’їзди (1958, 1964, 1968, 1970, 1975).

У з'їздах брали участь делегати від крайових письменницьких груп і філій ЗДА, Канади, Англії, Аргентини, Бразилії, Австралії, Німеччини, Франції.

У 50-х роках діяла УВАН – Українська Вільна Академія Наук (США).

### **Поезія 1946-1953 рр.**

У повоєнний період українська література тематично розвивалася двома напрямками – це прославлення подвигів у Другій світовій війні і відбудова народного господарства. Досить порівняти два твори А.Малишка – поему „Прометей” і „Це було на світанку”(1948), які визначали ці дві теми для багатьох письменників. Появився і новий струмінь в українській поезії, який відтворював враження від побаченого на Заході. Соціалістичний табір розширився, і виникла потреба утверджувати ідеї дружби та інтернаціонального єднання з поляками, чехами, словаками, угорцями, болгарями, румунами тощо. Ці настрої відбилися в збірках М. Рильського „Чаша дружби” (1946), „Вірність” (1947), „Мости” (1948), „День ясний” (1948), „Братерство” (1950), „Наша сила” (1952), „Під зорями Кремля” (1953), П. Тичини – „Живи, живи, красуйся” (1949), „І рости і діяти” (1949), „Пароплав Мічурін” (1952), „Могутність нам дана” (1953); М. Бажана – „Англійські враження” (1949), „Біля Спаської вежі”, „Його ім'я” (1952); Л. Дмитерка – „Добрі сусіди” (1951), П. Воронька – „Весняний грім” (1947), „Великий світ” (1948), „Славен мир” (1950), В. Сосюри „Щоб сади шуміли” (1947), „Зелений світ” (1949), „Поезії” (1950), „За мир” (1953), А. Малишка „Ярославна” (1946), „За синім морем” (1950), Поеми „Прометей” (1946), „Це було на світанку” (1948).

### **Проза 1946-1953 рр.**

У повоєнний час набув розвитку роман-епопея. В українській літературі в цей час публікують твори: І. Сенченко „Його покоління” (1947), Ю. Яновський „Жива вода” (1947), М. Стельмах „Велика рідня” (кн.1. „На нашій землі”, 1949; кн.2. „Великі перелоги”, 1951), В. Козаченко „Атестат зрілості” (1946), „Серце матері” (1947), „Нові Потоки” (1948), „Зорі назустріч” (1951).

У Західній Україні появилися твори П. Козланюка „Юрко Крук” (1946-1956), С. Тудора „День отця Сойки” (1947).

Історичні та історико-біографічні романи написали А. Хижняк „Данило Галицький” (1951), В. Кучер „Устим Кармелюк” (1954), Н. Рибак „Переяславська рада” (1948), П. Панч „Гомоніла Україна” (1954). Історико-біографічні повісті опублікували О. Полторацький („Дитинство Гоголя”), О.Ільченко („Петербурзька осінь”), Ю.Мушкетик („Семен Палій”).

## Драматургія 1946-1953 рр.

П'єси, які з'явилися в другій половині 40 – на початку 50-х років, можна аналізувати за тематикою. Це, насамперед, – І. Кочерга “Досить простягнути руку” (1946), „Пророк” (1948), О. Левада „Камо” (1947), „Марія” (1952), Л. Дмитерко „Генерал Ватутін” (1948), „Навіки разом”(1950), бо в них зображувалось, „оспівувалось”, „звеличувалось”, а насправді ідеалізувалось і спотворювалось мирне будівництво. По-комуністичному тенденційними були драми І. Волошина „Золоті артезіани” (1948), Ю. Мокрієва „Зорі над копрами” (1947), Я. Галана „Під золотим орлом” (1948), „Любов на світанні” (1949), Я. Баша „Дніпрові зорі” (1953), М. Зарудного „Весна” (1950), „Велике доручення” (1951), Є. Кравченка „Комсомольська лінія” (1951), О. Ільченка „Завтра вранці” (1951), В. Собка „Життя починається знову” (1950 ), „Клятва Аліни Корчак” (1953), О. Довженка „Потомки запорожців” (1933-1953).

## Поезія 1954-1960 рр.

Творчість поетів старшого покоління отримала загальну назву – „третє цвітіння”. На II з'їзді радянських письменників у грудні 1954 року О.Довженко, М.Рильський, А.Малишко та інші виступили з критикою концепції „ідеального героя” та теорії „безконфліктності”, закликаючи перенести центр ваги на людські переживання, радості й страждання. Тобто, відчувши відносну свободу після смерті Сталіна, українські письменники намагалися повернутися лицем до національно-органічного стилю, хоча здійснити це в повній мірі було неможливо. У цей період вийшли збірки В. Сосюри „На струнах серця” (1955), „Солов'їні далі” (1957), „Біля шахти старої”, „Лірика” (1959), „Близька далина” (1960), „Ластівки на сонці” (1960), „Так ніхто не кохав” (1960), поеми „Каїн” (1948), „Мойсей” (1948), „Христос” (1949), „Ваал” (1949), „Мазепа” (1928-1959), „Розстріляне безсмертя” (1960), М. Рильського „300 літ” (1954), „Орлина сім'я”, „Сад над морем” (1955), „На оновленій землі” (1956), „Поеми” (1957), „Троянди й виноград” (1957), „Далекі небосхили” (1959), „Голосіївська осінь” (1959), П. Тичини „На Переяславській раді” (1954), „Шевченко й Чернишевський” (1954), „Музичний ранок у консерваторії” (1955), „Ми свідомість людства” (1957), „Дружбою ми здружені” (1958), „Хор лісових дзвіночків” (1958), „До молоді мій чистий голос” (1959), „Батьківщині могутній” (1960), „Зростає, пречудовий світе” (1960), М. Бажана „Гонець” (1954), „Єдність” (1954), „Міцкевич в Одесі. 1825 рік”, „Роки” (1957), „Яса” (1960), А. Малишка „Книга братів” (1954), „Що записано мною” (1956), „Пшениченька” (1958), „Заповітне дерево” (1959), „Серце моєї матері” (1959), „Дубовий цвіт” (1960), „Полудень віку” (1960), П. Воронька „Обов'язок” (1955), „Моя Гуцульщина” (1959), „Дрогі другарі” (1959), Ю. Гойди „Угорські мелодії” (1955) .

У літературний процес вливалися нові письменники. Заявили про себе Д. Павличко збірками „Любов і ненависть” (1953), „Правда кличе” (1954),



„Моя земля” (1955), „Чорна нитка” (1958), „Бистрина” (1959); Л.Костенко „Проміння землі” (1957), „Вітрила” (1958).

### **Проза 1954-1960 рр.**

У другій половині 50 років явно пожвавилася українська проза. З першими книжками виступили П. Загребельний, В. Земляк, Ю. Івакін, Л. Коваленко, О. Коломієць, А. Косматенко, В. Кочевський, К. Кудієвський, В. Логвиненко, Д. Міщенко, О. Сизоненко, Г. Тютюнник та інші. Цікавими і оригінальними були твори П. Загребельного „Дума про невмирущого” (1957), „Європа 45” (1959), „Спека” (1960), А. Дімарова „Волинські легенди” (1956), „Через місточок” (1957), „Син капітана” (1958), „Жінка з дитиною” (1959), Ю. Збанацького „Лісова красуня” (1955), „Між добрими людьми” (1955), „Привітайте мене, друзі!” (1956), „Ху-Лань” (1958), „Єдина” (1959), „Морська чайка” (1959), П. Козаченка „Сальвія” (1956), „Гарячі руки” (1960), Б. Антоненка-Давидовича „Збруч” (1959).

Набула розвитку лірико-психологічна проза. Обнадійливими були книги дебютантів-новелістів І. Чендея „Чайки летять на схід” (1955), В. Бабика „З пісень життя” (1957), П. Гуценка „Червона скеля” (1958), Р. Іваничука „Прут несе кригу” (1958), Р. Федоріва „Жовтнева соната” (1959), Ірини Вільде „Повнолітні діти” (1939, 1960), „Сестри Річинські” (1964).

### **Драматургія 1954-1960 рр.**

Процес розвитку української драматургії і театру в другій половині 50-х років проходив під пильним наглядом партійних органів, які безрезультатно намагалися опанувати ситуацію. Поштовхом для цього була опублікована в „Правді” за 7квітня 1952 року стаття „Подолати відставання драматургії”, в якій гостро засуджувалася розповсюджена на той час „теорія безконфліктності”. Викладені в ній докори були справедливими, загалом правильно названі симптоми хвороби: аморфність композиції, спрощеність сюжетів, звуженість проблематики, стереотипність героя, схематизм, фальш, агітковий примітивізм і т. д. Але „спрямовуючий” документ не розкривав причин занепаду драматургії як своєрідного способу художнього мислення. Та й не міг цього зробити, оскільки джерелом фальші, що пронизувала всі сфери тогочасного життя й мистецтва, була офіційна ідеологія в її сталінському варіанті, принципи класовості, партійності, засади методу реалізму, які суперечили менталітету українського народу. Завдяки пильній опіці керівних органів зі сфери драматургії була витіснена трагедія як «жанр королів і вельмож». Велике бажання радянських ідеологів від мистецтва створити позитивний гумор призвело до того, що був втрачений жанр комедії, якій властивий викривальний сміх. Та найважливішою причиною занепаду української радянської драматургії було те, що вона була позбавлена національного підґрунтя. А без цього драма, як найвища форма художньої творчості, існувати не може, бо без національного колориту, без

різноманітних національних архетипів, які є запорукою гострих конфліктів, вона втрачає своє призначення – формувати свідомість рідного народу.

Тобто, як би не старалися ідеологи від мистецтва подолати відставання драматургії, зробити цього вони не могли, бо в умовах тоталітарної системи з її обмеженнями та загорогами драма, як родовий вид літератури, вироджувалася і вийти з такого стану вона не могла. Теорія „безконфліктності” продовжувала діяти, драматичні твори, що появлялися зрідка, були млявими та безликими. Полегшене вирішення конфліктів було запропоновано в п'єсах Є. Кравченка „Під червоною калиною” (1954), Ю. Мокрієва „Творець пісні” (1955), О. Корнієнка „Не тією стежкою” (1956), М. Зарудного „На крутих берегах” (1955), „Ніч і полум'я” (1958), „Якщо ти любиш” (1959), Д.Бедзика „Останній вальс” (1959), І. Рачади „Над голубим Дунаєм” (1958), „Народження таланту” (1959), Д. Суптелі „Шторм на Чорному морі” (1957), „Шумить Дніпро” (1959), В. Суходольського „Біля порога” (1954), „Ганнуся” (1955), „Арсенал” (1957), „Поїзд прийде вчасно” (1958), „Дорогий гість” (1959), А.Школьника „Людина шукає щастя” (1955), „Віра, Надія, Любов” (1957), „Юність моя” (1959).

### **Гумор та сатира**

У 40-50-х роках ХХ століття занепали гумор та сатира, вістря яких спрямовані на оздоровлення національного організму. Гумор та сатира не можуть народжуватися за вказівками чи директивами. Вони виростають з гущі народу і спрямовані на викриття негативних суспільних явищ. Ця сфера художньої творчості може розвиватися тільки в умовах повної свободи духу та незалежної думки. Яскравим свідченням таких процесів можуть бути метаморфози, які сталися з Остапом Вишнею, якого на вимогу воїнів радянської армії повернули із заслання, і він у 1944 році написав свою знамениту „Зенітку”. Та його зусилля створити позитивний гумор виявилися марними. Усмішки Остапа Вишні „Самостійна дірка”(1945), „Весна красна”(1949), „Мудрість колгоспна”(1952), „Великі ростіть”(1955) переконливо засвідчили, що заангажованого, позитивного гумору бути не може.

### **Теми лекційних занять**

**Тема № 1.** Передумови розвитку української літератури 40-50 рр. ХХ століття. Періодизація курсу. (2 год.)

1. Фактор ліквідації літературних організацій України.
2. Згубний вплив «соціалістичного реалізму» на специфіку української літератури.
3. Репресії більшовизму як засіб боротьби проти української культури.
4. Ідейно-естетичний рівень художніх творів 40-50 рр. ХХ століття.

**Тема № 2.** Українська поезія 1941-1945 рр. (2 год.)

1. Тематика та проблематика поезії Другої світової війни.
2. Жанрово-стильові особливості.
3. Ідейно-естетичний аналіз художніх текстів українських поетів.

**Тема № 3.** Проза 1941-1945 рр. (2 год.)

1. Мала проза воєнного періоду.
2. Тематика, проблематика та жанрове розмаїття повістей та романів.
3. Кіноповісті Олександра Довженка як типовий вияв українського національного мистецтва.

**Тема № 4.** Драматургія 1941-1945 рр. (2 год.)

1. Загальна характеристика драматургії воєнного періоду.
2. Сатиричне спрямування комедії «Генерал» Івана Багряного.
3. Жанрово-стильові особливості та образна система історичної драми «Ярослав Мудрий» Івана Кочерги.

**Тема. № 5.** Мистецький український рух (МУР). (2 год.)

1. Умови створення Мистецького українського руху (МУРу).
2. Естетична програма МУРу:
  - А) ідея «великої літератури»;
  - Б) особливості «національно органічного стилю»;
  - В) модерністські пошуки.
3. Значення МУРу для утвердження української національної літератури.

**Тема № 6.** Життєвий і творчий шлях Івана Багряного. (2 год.)

1. Обставини формування світогляду Івана Багряного.
2. Естетична концепція письменника.
3. Творчий набуток митця.
4. Ідейно-естетичний аналіз романів «Тигролови» та «Сад Гетсиманський».

**Тема. № 7.** Улас Самчук – представник «великої літератури». (2 год.)

1. Життєвий і творчий шлях Уласа Самчука.
2. Творча концепція митця.
3. Тематика, проблематика та образна система прозових творів Уласа Самчука.

**Тема № 8.** Порівняльна характеристика творчості Тодося Осьмачки та Василя Барки. (2 год.)

1. Умови формування світогляду письменників.
2. Поетична спадщина митців.
3. Ідейно-естетичний аналіз романів «Ротонда душогубців» Тодося Осьмачки та «Жовтий князь» Василя Барки.

**Тема № 9.** В. Домонтович – представник українського модернізму.  
(2 год.)

1. Творча манера В. Домонтовича.
2. Жанрово-стильові особливості повістей «Дівчина з ведмедиком», «Доктор Серафікус», «Без ґрунту».
3. Поетика прозових творів та її характерна особливість.

**Тема № 10.** Особливості розвитку української літератури повоєнного періоду. (2 год.)

1. Тематика, проблематика та основні мотиви художніх творів повоєнного періоду.
2. Негативний фактор втручання керівних органів у творчий процес українських письменників.
3. Поетика повоєнної поезії.
4. Жанрово-стильові особливості прози.
5. Жанрова модифікація драматургії.

### **Теми для практичних занять**

**Тема № 1.** Літературний процес в Україні в 40-50-х роках ХХ століття.  
(2 год.)

1. Передумови розвитку літературного процесу в Україні в 40-50-х роках ХХ століття.
2. Періодизація курсу.
3. Тематика, проблематика та жанрово-стильові особливості поезії, прози та драматургії.

Рекомендована література:

1. Захарчук І. Міліарна стратегія соцреалізму // Слово і Час. 2006. № 10.
2. Західна Україна під більшовиками. Збірник матеріалів за редакцією Мілени Рудницької. Нью-Йорк, 1958.
3. Історія української літератури. Київ, 1971. Т. 7.
4. Історія української літератури: У 2-х т. Київ, 1988. Т. 2.
5. Історія української літератури ХХ століття: У 2 кн. Кн. 2. Ч. 1: 1940-1950-ті роки: Навч. посібник. Київ, 1994.
6. Кошелівець І. Сучасна література в УРСР. – Б.М.: Вид-во Пролог, 1964.
7. Мариненко Ю. Місія: проблеми національної ідентичності в українській прозі 40-50-х років ХХ століття. Кіровоград, 2004.
8. Працьовитий В. Мозаїка національно-культурної ідентичності в українській літературі: навчально-методичний посібник / В. Працьовитий. Вид. 2-ге, доповн. Львів, 2016.

**Тема № 2.** Поезія Другої світової війни 1941-1945рр. (4 год.)

1. Тематика та проблематика поетичних творів воєнного періоду.
2. Відродження патріотичного пафосу.
3. Жанрово-стильові особливості поезії.
4. Поетичні засоби.

Рекомендована література:

1. Захарчук І. Друга світова війна: досвід історії – досвід літератури // Слово і Час. 2007. № 6.
2. Ковалів Ю. Художня хроніка великої трагедії (Українська література Другої світової війни). Київ, 2004.
3. «Муза і меч»: національний рух у фольклорних та літературних джерелах. Збірник наукових праць, присвячений 60-річчю створення Української Повстанської Армії (УПА). Львів, 2005.
4. Яремчук І. Під знаком вогню. Генетичний контекст і естетична природа поезії УПА. Львів, 2006.

**Тема № 3.** Ідейно-естетичний аналіз кіноповісті „Україна в огні” Олександра Довженка. (2 год.)

1. Кіноповість як жанровий різновид мистецтва.
2. Прийоми художнього монтажу в кіноповістях „Україна в огні” та «Зачарована Десна» О.Довженка.
3. Возвеличення українського роду.
4. Засоби характеротворення.

Рекомендована література:

1. Довженко О. Вчора і сьогодні. Образ дисидента. Луцьк, 2007.
2. Довженко О. Господи, пошли мені сили: Щоденник, кіноповісті, оповідання, фольклорні записи, листи, документи. Харків, 1994.
3. Довженко О. Документи і матеріали спецслужб: зб. Архів. док.: в 2-х т. Київ, 2021. Т.2. 1941-1989 рр. 623 с.
4. Довженко і світ: Творчість О. Довженка в контексті світової культури. Київ, 1984.
5. Довженко О. Україна в огні // Довженко О. Кіноповісті. Оповідання. Київ, 1986.
5. Дончик В. Час і його обличчя. Київ, 1967.
6. Кошелівець І. Олександр Довженко: Спроба творчої біографії. Мюнхен, 1980.
7. Корогодський Р. Довженко в полоні. Київ, 2000.
8. Ентоні Д. Сміт. Національна ідентичність / Сміт Е. Д. Київ, 1994.
9. Лавріненко Ю. Олександр Довженко // Лавріненко Ю. Розстріляне відродження. Антологія. 1917-1933. Київ, 2001.

10. Плачинда С. Олександр Довженко. Київ, 1980.
11. Семенчук І. Життєпис О. Довженка. Київ, 1991.

**Тема № 4.** Драматургія воєнного періоду. (4 год.)

1. Порівняльний аналіз драматичних творів І.Багряного „Генерал”, І.Кочерги „Ярослав Мудрий”.
2. Жанрово-стильові особливості драматургії цього періоду.
3. Типи конфліктів.
4. Засоби характеротворення.

Рекомендована література:

1. Багряний І. Генерал / І. Багряний. Видавництво «Україна», 1948.
2. Брюховецький В. Іван Кочерга // Кочерга І. Драматичні твори. Київ, 1989.
3. Дем'янівська Л. Українська драматична поема / Л. Дем'янівська. Київ, 1984.
4. Історія української літератури. Київ, 1971. Т. 7.
5. Кузякіна Н. Нариси української радянської драматургії. Частина II-га (1935-1960) Київ, 1963.
6. Полонська-Василенко. Історія України: У 2 т. Київ, 1992. Т. 1.
7. Старинкевич Є. Драматургія Івана Кочерги. Харків, 1947.
8. Хархун В. Соцреалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток, модифікації / В. Хархун. Ніжин, 2009.
9. Чорній С. Український театр і драматургія / С. Чорній. Мюнхен-Нью Йорк, 1980..
- 10.Шаян В. Проблеми української віри / В. Шаян. Лондон, 1972.

**Тема № 5.** Мистецький український рух (МУР) (2 год.)

1. Концепція національної літератури.
2. Ідея великої літератури.
3. Концепція національно-органічного стилю.
4. Критерії ідейно-естетичних орієнтацій.

Рекомендована література:

- 1.Багряний І. AVE MARIA. Передмова «Друже мій любий» // Іван І. Багряний. Золотий бумеранг та інші поезії. Київ, 1999. С. 104-105.
- 2.Багряний І. Думки про літературу. МУР. Збірник 1. Мюнхен-Карльсфельд, 1946. С. 25-36.
- 3.Бер Віктор. Засади естетики. МУР. Збірник 1. Мюнхен-Карльсфельд, 1946. С. 7-23.
- 4.Грицай О. Мала чи велика література? МУР. Збірник 1. Мюнхен-Карльсфельд, 1946. С. 82-86.

5. Самчук У. Велика література. МУР. Збірник 1. Мюнхен-Карльсфельд, 1946. С. 38-52.
6. Чого ми хочемо. МУР. Збірник 1. Мюнхен-Карльсфельд, 1946. С. 3-5.
7. Шерех Юрій. Стилi сучасної української літератури на еміграції. МУР. Збірник 1. С. 54-80.

**Тема № 6.** Іван Багряний „Тигролови”, „Сад Гетсиманський”, „Маруся Богуславка”, „Огненне коло”. (4 год.)

1. Тематика та проблематика твору.
2. Автобіографізм та художній домисел.
3. Ідея непереможності українського національного духу.
4. Сюжет та композиція.
5. Образна система.
6. Поетика та її національні особливості.

Рекомендована література:

1. Багряний І. Думки про літературу. – Мюнхен-Карльсфельд, 1946. МУР. Зб. 1.
2. Багряний І. Пікантне чи трагічне? // Шугай О. Іван Багряний: Нове й маловідоме. Київ, 2013. Кн. 2.
3. Багряний І. Публіцистика: Доп., ст., памфлети, рефлексії, есе. Друге вид. Київ, 2006.
4. Багряний І. Сад Гетсиманський / Іван Багряний. Київ, 1992.
5. Балаклицький М. «Нова релігійність» Івана Багряного. Київ, 2005.
6. Войчишин Ю. Іван Багряний / Юлія Войчишин. Вінніпег-Отава, 1968.
7. Гаврильченко О. Коваленко А. Штрихи до літературного портрета Івана Багряного // Іван Багряний. Сад Гетсиманський. Київ, 1992.
8. Даниленко-Данилевський К. Справді – куди йдемо і який вихід? // Шугай О. Іван Багряний: Нове й маловідоме. Київ, 2013. Кн. 2.
9. Донцов Д. Московська отрута / Дмитро Донцов. Київ, 2013.
10. Качуровський І. Променисті силуети. Лекції, статті, розвідки. Мюнхен, 2002.
11. Лободовський Ю. Сад Гетсиманський // Олександр Шугай. І. Багряний: Нове й маловідоме. Київ, 2013. Кн. 1.
12. Мартинець В. «Сад Гетсиманський» Багряного // Олександр Шугай. Іван Багряний: Нове й маловідоме. Київ, 2013. Кн. 1.
13. Подоляк Б. Поезія, вічність, час // Іван Багряний. Золотий бумеранг. Прометей, 1946.
14. Череватенко Л. «Ходи тільки по лінії найбільшого опору – і ти пізнаєш світ» // Іван Багряний. Людина біжить над прірвою. Київ, 1992. С. 293-219.

**Тема № 7.** Улас Самчук „Чого не гоїть вогонь”. (2 год.)

1. Національні особливості художнього світу Уласа Самчука.
2. Відображення національно-визвольної боротьби українського народу в романі „Чого не гоїть вогонь”.
3. Образна система.
4. Засоби та способи характеротворення.

Рекомендована література:

1. Білоус-Гарасевич М. Широкий письменницький діапазон У. Самчука // Білоус-Гарасевич М. Ми не розлучались з тобою, Україно. Detroit-Michigan, 1998.
3. Жив'юк А. Дерманські обереги Уласа Самчука / А. Жив'юк // Слово і час. 1998. №8.
4. Жулинський М. Улас Самчук // Микола Жулинський. Слово і доля. Київ, 2006.
5. Мірчук І. Українська культура // В. Петров, Д. Чижевський, М. Глобенко. Українська література. Мюнхен-Львів, 1994.
6. Поліщук Я. Філософія України // Я. Поліщук. Волинські дороги Уласа Самчука. Рівне, 1993.
7. Самчук У. На білому коні / У. Самчук. Львів, 1999.
8. Самчук У. На коні вороному / У Самчук. Львів, 2000.
9. Самчук У. Чого не гоїть огонь / У. Самчук. Київ, 1994.

**Тема № 8.** Тодось Осьмачка „Ротонда душогубців” і Василь Барка „Жовтий князь”. (4 год.)

1. Документальна основа романів.
2. Проблема добра і зла.
3. Сюжет і композиція.
4. Образна система.
5. Поетичні засоби.

Рекомендована література:

1. Розстріляне відродження: Антологія 1917-1933: Поезія – проза – драма – есей. Київ, 2001.
2. Пінчук С. Свідок і оборонець «зірваної з кореня» України // Т. Осьмачка. План до двору. Київ, 1998.
3. Слабошпицький М. Поет із пекла (Тодось Осьмачка). Київ, 2003.
4. Стефаник Ю. Матеріали до характеристики життя й творчості // Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття: У 3-х кн. Київ, 1994. Кн. 2.
5. Барка В. Автобіографія // Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. Київ, 1994. Т. 2.
6. Барка В. Земля садівничих. Есеї. Сучасність, 1977.



7. Барка В. Поезія. Повість «Жовтий князь». Київ, 2000.
8. Жулинський М. Василь Барка // Слово і доля. Київ, 2010.
9. Кульчицька М. Романи Василя Барки «Рай» та «Жовтий князь»: художня візія тоталітарної дійсності. Автореферат на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук / М. Кульчицька. Львів, 2002.
10. Маланій О. Національний простір у поезії Василя Барки // Слово і час. 2011. № 4.
11. 8. Ольжич О. Голод і сучасна українська література // Ольжич О. а. Незнайомому Воякові. Київ, 1994.
12. Плющ Л. Від «Княгині» Шевченка до «Жовтого князя» Барки // Сучасність. 1988. Ч. 7-8.
13. Шалата-Барна І. Україну вмів у слово перелити. Дрогобич. 2015.

**Тема № 9.** В. Домонтович „Доктор Серафікус”. (2 год.)

1. Роман-провокація.
2. Жанрово-стильові особливості.
3. Сюжет і композиція.
4. Засоби характеротворення.

Рекомендована література:

1. Агеєва В. Поетика парадокса: Інтелектуальна проза Віктора Петрова-Домонтовича / В. Агеєва. Київ, 2006.
2. Гірняк М. Таємниця роздвоєного обличчя: Авторська свідомість в інтелектуальній прозі Віктора Петровича Домонтовича / М. Гірняк. Львів, 2008.
3. Загоруйко В. Письменник Віктор Петров (В. Домонтович). Київ, 1993.
4. Павличко С. Теорія літератури Київ, 2002.
5. Шерех Ю. Не для дітей / Ю Шерех. Нью-Йорк, 1964.
6. Шерех Ю. Стилі сучасної української літератури на еміграції / МУР: Зб. 1. Мюнхен-Кольсфельд, 1946.

**Тема № 10.** Особливості розвитку української літератури повоєнного періоду. (4 год.)

1. Тематика, проблематика та основні мотиви художніх творів повоєнного періоду.
2. Негативний фактор втручання керівних органів у творчий процес українських письменників.

3. Тематика, проблематика та жанрово-стильові особливості поетичних творів (П.Тичина, М.Рильський, В.Сосюра, М.Бажан, А.Малишко).
4. Поетика повоєнної прози (Ю. Яновський, Ірина Вільде).
5. Жанрова модифікація драматургії (І. Кочерга, О. Левада, М. Зарудний).

#### Рекомендована література:

1. Історія української культури // Віктор Петров, Дмитро Чижевський, Микола Глобенко. Українська література. Мюнхен-Львів, 1994.
2. Костюк Г. Лицар культури нації // Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття: У 3-х кн. Київ, 1994. Кн. 2.
3. Лавріненко Ю. Юрій Яновський // Ю. Лавріненко. Розстріляне відродження: Антологія 1917-1933: Поезія – проза – драма – есей. Київ, 2001.
4. Лист у вічність. Спогади про Юрія Яновського. Київ, 1980.
5. Плачинда С. Юрій Яновський. Київ, 1986.
6. Семенчук І. Юрій Яновський. Київ, 1990.
7. Бернадська Н. Українська література ХХ століття. Київ, 2002.
8. Гальченко С. Невичерпний архів Володимира Сосюри // Слово і час. 1998. № 1.
9. Гриценко В. «...Ніби ім'я печальне Марії» // Українська літературна газета. 2016. 5 серпня.
10. Гришко В. Серце «другого Володьки» і заборонена любов // Сосюра В. Засуджене й заборонене. Нью-Йорк, 1952.
11. Драч І. Оріон золотий. Фрагмент з життя В. М. Сосюри // Дзвін. 2015. № 6.
12. Козак С. «Серце, козацьке серце!.. // Літературна Україна. 2014. 24 липня.
13. Неживий О. Він закликав любити Україну // Слово Просвіти. 2008. 28 лютого – 5 березня.
14. Коляда І. Володимир Сосюра / І. Коляда, Ю. Коляда. Харків, 2015.
15. Костюченко В. Біль аж до краю дороги... К., 2004.
16. Регідайло Н. Невідомий класик: До 100-річчя від дня народження В. Сосюри // Вісник книжкової палати. 2008. № 3.
17. Царик Л. Екзистенційна дуальність поетової дійсності. Тернопіль, 2000.
18. Вальо М. Забутий світ Ірини Вільде // І. Вільде Незбагненне серце. Львів, 1990.
19. Вальо М. З любов'ю до Ірини Вільде // Дзвін. 2010. № 5-6.
20. Денисюк І. Сад Ірини Вільде // Жовтень. 1978. № 8.
21. Іванчук Р. «Література найвищого ґатунку» // Дзвін. 2007. № 5-6.

22. Мафтин Н. «Щоб запалити любов до Всесвіту... Рання проза Ірини Вільде // Слово і час. 2007. № 5.
23. Мовна М. Нас об'єднала Ірина Вільде: (спільна праця над укладанням бібліографічного покажчика письменниці) / М. Мовна // Зап. Львів. нац. б-ки України імені В. Стефаника: зб. наук. праць. (НАН України. ЛННБ ім. В. Стефаника. Львів, 2015. Вип. 7 (23).
24. Мовна М. Один фрагмент з людського життя... // Дзвін. 2017. № 5.
25. Нанашка: До 100-річчя від дня народження Ірини Вільде. Львів, 2007.
26. Околітенко Н. Смак смерекової бруньки // Наука і суспільство. 2016. № 9-10.
27. Патрікеєва Н. Щаслива зірка Ірини Вільде // Дніпро. 2012. № 5.
28. Пристай-Прохасько М. Спогади про письменницю Ірину Вільде // Дзвін. 2010. № 5-6.
29. Спогади про Ірину Вільде. Львів, 2009.
30. Харлан О. Чернівецький текст у циклі повістей Ірини Вільде «Метелики на шпильках» // Слово і час. 2008. № 2.
31. Вакуленко Д. Сучасна українська драма. 1945-1972. Київ, 1976.
32. Голубєва З. Нові грані жанру / З. Голубєва. Київ, 1978.
33. Здоровега В. Сучасна українська комедія. Київ, 1959.
34. Кисельов Й. Драматургічна майстерність. Питання української радянської драматургії. Київ, 1956.
48. Кузякіна Н. Нариси української радянської драматургії. 1935-1960. Ч. II. Київ, 1963.
35. Працьовитий В. Створення героїчного характеру у драматургії Миколи Зарудного // Українське літературознавство. 1983. Вип. 41. С. 9-15.

### **Бібліографія:**

1. Агеєва В. Жінка як ціль для самої себе. Про національне, гендерне й політичне у творчості Ірини Вільде // Український тиждень. 2020. № 29. С. 40-43.
2. Агеєва В. Жіночий простір. Феміністичний дискурс українського модернізму. Київ, 2003.
3. Агеєва В. Поетика парадокса: Інтелектуальна проза Віктора Петрова-Домонтовича. Київ, 2006.
4. Астаф'єв О. Лірика української еміграції: еволюція стильових систем. Київ, 1998.
5. Багряний І. Під знаком Скорпіона: З творчої спадщини письменника. Поезія, проза, публіцистика. Київ, 1994.
6. Багряний І. Публіцистика: Доп., ст., памфлети, рефлексії, есе. Друге видання. Київ, 2006.
7. Багряний І. Сад Гетсиманський. Київ, 2001.
8. Багряний І. Тигролови. Огненне коло. Київ, 1996.
9. Баклицький М. Нова релігійність Івана Багряного. Київ, 2005.

10. Барка В. Хліборобський Орфей, або Клярнетизм. – Мюнхен; Нью-Йорк, 1961.
11. Бернадська Н. Українська література ХХ століття. Київ, 2002.
12. Біляїв В. „На неокраїнім крилі...” (Штрихи до літературних портретів західної діаспори). Донецьк, 2003.
13. Бойко Ю. Вибране. Мюнхен, 1971. Т. 1.
14. Власенко І. Утікач Годось – Харків, 2022. 158 с.
15. Голубєва. І. Кочерга. Київ, 1987.
16. Гончар Олесь. Чим живемо. На шляхах до українського Відродження. Київ, 1992.
17. Гриневич В. У пошуках українського радянського патріотизму, або українство у лещатах малоросійства // Сучасність. 2006. № 5-6.
18. Гриценко В. «...Ніби ім'я печальне Марії» // Українська літературна газета. 2016. 5 серпня.
19. Гуменна Д. Діти Чумацького Шляху: Роман у 4-ох книгах. Друге видання. Нью-Йорк, 1983.
20. Гроно нездоланих співців. Київ, 1997.
21. Войчишин Ю. „...Ярий крик і біль тужавий”: Поетична особистість Євгена Маланюка. Київ, 1993.
22. Державин В. Антологія української поезії. Лондон, 1957.
23. Державин В. Література і літературознавство (Вибрані теоретичні та літературно-критичні праці). Івано-Франківськ, 2005.
24. Державин В. Національна література як мистецтво (Мистецька мета і метода національної літератури) // Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики. Київ, 1994. Кн. 3.
25. Державин В. Три роки літературного життя на еміграції (1945-1947). Мюнхен, 1948.
26. Дзюба І. Література соціалістичного абсурду // Сучасність. – 2003. № 1.
27. Довженко О. Господи, пошли мені сили : Щоденник, кіноповіді, оповідання, фольклорні записи, листи, документи. – Харків, 1994.
28. Довженко О. Документи і матеріали спецслужб: зб. архів. док.: в 2-х т. Київ, 2021. Т.2. 1941-1989 рр.
29. Довженко і світ: Творчість О. Довженка в контексті світової культури. Київ, 1984.
30. Долинська С. Історизм і історіософія Яра Славутича // Визвольний шлях. 2006. кн.9.
31. Домонтович В. Дівчина з ведмедиком. Болотяна лукроза. Київ, 2000.
32. Домонтович В. Доктор Серафікус. Без ґрунту. Київ, 1999.
33. Донцов Д. Дві літератури нашої доби. Львів, 1991.

34. Дончик В. Український радянський роман: Рух ідей. Київ, 1983.
35. Жулинський М. Печаль душі і святість босоного дитинства // Довженко О. Зачарована Десна. Україна в огні. Щоденник (1941-1956). Київ, 1995.
36. Загоруйко В. Письменник Віктор Петров (В. Домонтович). Київ, 1993.
37. Захарчук І. Друга світова війна: досвід історії – досвід літератури // Слово і Час. 2007. № 6.
38. Захарчук І. Міліарна стратегія соцреалізму. Слово і Час. 2006. № 10.
39. Західна Україна під большевиками. Збірник матеріалів за редакцією Мілени Рудницької. Нью-Йорк, 1958.
40. Ільницький М. „На більшовицький стрій...” Літературне життя Львова 1939-1941 рр. // Дзвін. 1998. № 1.
41. Ільницький М. Українська повоєнна еміграційна поезія. Львів, 1995.
42. Ільницький М. Утвердити в світі образ України. Українська поезія періоду МУРу // Дзвін. 1996. № 4.
43. Ільницький М. У фокусі віддзеркалень. Львів, 2005.
44. Історія європейської ментальності. Львів, 2004.
45. Історія української літератури ХХ століття: У 2 кн. Київ, 1994. Кн. 2. Ч. 1.
46. Історія української літератури: У 2 т. Київ, 1988. Т. 2.
47. Качуровський І. Для бою народжений // Сучасність. 2006. № 10.
48. Ключек Г. Поетика і психологія. Київ, 1990.
49. Ключек Р. Романи Івана Багряного „Тигролови” і „Сад Гетсиманський”. Кіровоград, 1998.
50. Ковалів Ю. Історія української літератури. У 10-ти т. Том восьмий. Еміграційні колізії письменства. Київ, 2021.
51. Ковалів Ю. Українська поезія першої половини ХХ століття. Київ, 2000.
52. Ковалів Ю. Художня хроніка великої трагедії (Українська література Другої світової війни). Київ, 2004.
53. Ковальчук О. До проблеми глибини естетичного аналізу твору („Зачарована Десна” О. Довженка) // Дивослово. 2002. № 6.
54. Кодак М. Викрадання людини ( психологізм „Саду Гетсиманського” Івана Багряного) // Слово і час. 2005. № 6.
55. Коляда І. Володимир Сосюра. Харків, 2015.
56. Косач Ю. Еней і життя інших. Мюнхен, 1947.
57. Костенко А. Андрій Малишко. Київ, 1987,
58. Костюк Г. У світі ідей та образів. Сучасність. 1983.
59. Коцюбинська М. Корозія таланту (болючі роздуми про поезію Павла Тичини і не тільки про неї) // Радянське літературознавство. 1989. № 11.

60. Кошелівець І. Сучасна література в УРСР. Б.М.: Вид-во Пролог, 1964.
61. Кошелівець І. Олександр Довженко: Спроба творчої біографії. Мюнхен, 1980.
62. Кульчицький С. XX з'їзд КПРС – переломний пункт в історії радянського комунізму // Український історичний журнал. 2006. № 2.
63. Куценко Л. „Dominus Маланюк: тло і постать”. Київ, 2002.
64. Лавріненко Ю. Іван Багряний – політичний діяч і письменник // Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики. Київ, 1994. т.2.
65. Лавріненко Ю. На шляхах синтези кларнетизму. Накладом Української Вільної Академії Наук у Канаді, 1977.
66. Лавріненко Ю. Розстріляне відродження. Антологія 1917- 1939 років. Мюнхен; Париж, 1959.
67. Лист у вічність. Спогади про Юрія Яновського. Київ, 1980.
68. Луцій С. Романи Івана Багряного „Тигролови” та „Сад Гетсиманський” за архівними матеріалами Юрія Лавріненка // Слово і час. 2006. № 10.
69. Мариненко Ю. Місія: проблеми національної ідентичності в українській прозі 40-50-х років XX століття. Кіровоград, 2004.
70. Мартиненко Ю. „Воєнна” проза І.Багряного („Людина біжить над прірвою”, „Огненне коло”) // Дивослово. 2001. № 2.
71. Масенко Л. Україна на переломі: національне і соціальне в повісті Тодося Осьмачки „Старший Боярин” // Урок української. 2006. № 10.
72. Мельник О. Він розвінчував сталінщину на 20 років раніше за Солженіцина. До 100-річчя Івана Багряного // Українська культура. 2006. № 10.
73. Мовна М. Нас об'єднала Ірина Вільде: (спільна праця над укладанням бібліографічного покажчика письменниці) / М. Мовна // Зап. Львів. нац. б-ки України імені В. Стефаника: зб. наук. праць. (НАН України. ЛННБ ім. В. Стефаника. Львів, 2015. Вип. 7 (23).
74. Мовна М. Один фрагмент з людського життя... // Дзвін. 2017. № 5.
75. Мокрик Р. Бунт проти імперії: українські шістдесятники. Київ, 2023.
76. Набитович І. Леонід Мосендз – лицар святого Граалю. Творчість письменника в контексті європейської літератури. Дрогобич, 2001.
77. Надніпрянець В. На літературному базарі: Поезія, проза і публіцистика Івана Багряного. Мюнхен; Нью-Йорк, 1963.
78. Нанашка: До 100-річчя від дня народження Ірини Вільде. Львів, 2007.

79. Нечуй-Левицький І. Українство на літературних позах з Московщиною: Культуролог. Трактати. Львів, 2005.
80. Нові імена в програмі з української літератури. Київ, 1993.
81. Околітенко Н. Смак смерекової бруньки // Наука і суспільство. 2016. № 9-10.
82. Осьмачка Т. Поезії. Київ, 1991.
83. 81. Осьмачка Т. Поезії. Повісті. Старший боярин. Ротонда душогубців. Київ, 2002.
84. 82. Осьмачка Т. Романи. Старший боярин. План до двору. Київ, 1998.
85. Павличко С. Теорія літератури. Київ, 2002.
86. Погрібний А. Повернення Докії Гуменної // Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики. Київ, 1994. Кн. 2.
87. Поети „Нью-Йоркської групи”. Антологія / Упоряд. Текстів О.Г.Астаф’єва, А.О.Дністрового; Передм. О.Г.Астаф’єва. Харків, 2003.
88. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму. Літературознавчі студії. Івано-Франківськ, 1998.
89. Поліщук Я. Поліфункціональність міфу в поезиці модернізму // Слово і Час. 2001. № 2.
90. Поліщук Я. Формування ідентичності Уласа Самоука на тлі доби // Слово і час. 2007. № 6
91. Потебня О. Мова. Національність. Денаціоналізація. Нью-Йорк, 1992.
92. Працьовитий В. Жанрово-стильові особливості сатиричної комедії „Генерал” Івана Багряного // Наукові записки. Серія: Літературознавство / За ред. проф. Ткачука. Тернопіль: ТНПУ, 2007. Вип.22.
93. Працьовитий В. Історична драма. Львів, 2002.
94. Працьовитий В. Національний характер в українській драматургії 20-х – початку 30-х років ХХ століття. Львів, 2004.
95. Працьовитий В. Мозаїка національно-культурної ідентичності в українській літературі. Львів, 2016.
96. Патрікеєва Н. Щаслива зірка Ірини Вільде // Дніпро. 2012. № 5.
97. Пристай-Прохасько М. Спогади про письменницю Ірину Вільде // Дзвін. 2010. № 5-6.
98. Проза про життя інших. Юрій Косач: тексти, інтерпретації, коментарі. Київ, 2003.
99. Регенсбург К. Статті – спогади – документи. До історії української еміграції в Німеччині після другої світової війни. Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1985.
100. Руснак І. „Я був повний Україною...” Художня історіософія Уласа Самчука. Вінниця, 2005.

101. Рязанцева Т. Бранець вічності: аспекти поетичної творчості Олекси Степановича. К., 2007.
102. Савка М. Культ сонця у поезії О. Стефановича. Літературознавчі зошити. Львів, 2001. Вип.1.
103. Самчук У. Велика література // МУР: Альманах. 1946. Зб.1.
104. Самчук У. На коні білому. Львів, 1999.
105. Самчук У. На коні вороному. Львів, 2000.
106. Самчук У. OST. Трилогія. Том 1. Морозів хутір. Тернопіль, 2005.
107. Самчук У. Плянета ДіПі. Нотатки й листи. Вінніпег, Канада, 1979.
108. Самчук У. Чого не гоїть вогонь. Київ, 1994.
109. Свєрбілова Т. П'єси Івана Кочерги та проблема визначення соцреалізму як власної культури // Слово і Час. 2006. №10.
110. Семенчук І. Життєпис О. Довженка. Київ, 1991.
111. Семенчук І. Яновський Юрій. Київ, 1990.
112. Слабошпицький М. 25 поетів української діаспори. Київ, 2006.
113. Слабошпицький М. Загадка довгого мовчання (Леонід Лиман) // Київ. 2006. № 7-8.
114. Слабошпицький М. Поет із пекла (Тодось Осмачка). Київ, 2003.
115. Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М. Зубрицької. Львів: Літопис, 1996.
116. Слово про Олесья Гончара. Київ, 1988.
117. Сміт Ентоні Д. Національна ідентичність / Ентоні Д. Сміт. Київ, 1994.
118. Сорока П. Докія Гуменна. Літературний портрет. Тернопіль, 2003.
119. Стус В. Феномен доби (сходження на Голгофу слави). Київ, 1993.
120. Тарнавський О. Літературний Львів 1939 – 1944. Львів, 1995.
121. Теліга О. О краю мій... Київ, 2006.
122. Франко І. Інтернаціоналізм і націоналізм у сучасних літературах // І. Франко. Збір. творів: У 50-ти т. Київ, 1981. Т. 31.
123. Харкун В. „Митець у каноні”: Соцреалістична поезія Павла Тичини 1930-1960-х років // Слово і Час. 2006. № 10.
124. Шерех Ю. Поза книжками і з книжок. Київ, 1998.
125. Шерех Ю. Третя сторожа. Київ, 1993.
126. Шерех Ю. Не для дітей. Нью-Йорк, 1964.
127. Штонь Г. Духовний простір української ліро-епічної прози. Київ, 1998.



128. Яремчук І. Під знаком вогню. Генетичний контекст і естетична природа поезії УПА. Львів, 2006.

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Оцінка ECTS	Оцінка в балах	За національною шкалою		
		Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку		Залік
A	90 – 100	5	<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>
B	81-89	4	<i>Дуже добре</i>	
C	71-80		<i>Добре</i>	
D	61-70	3	<i>Задовільно</i>	
E	51-60		<i>Достатньо</i>	

**Контрольні питання  
з історії української літератури 40-50-х років ХХ століття**

1. Основні етапи розвитку української літератури 40-50-х років ХХ століття.
2. Передумови розвитку української літератури 40-50-х років ХХ століття.
3. Розвиток української літератури в Галичині після 1939 року.
4. Українські письменники в період Другої світової війни.
5. Українська публіцистика 1941-1945 рр.
6. Жанрове оновлення поезії воєнного періоду.
7. Тематика, проблематика та основні мотиви поезії періоду Другої світової війни.
8. Поема як жанровий різновид у літературі воєнного періоду.
9. Жанрово-стильові особливості поеми „Похорон друга” Павла Тичини.
10. Поетика поеми Максима Рильського „Мандрівка в молодість”.
11. Образи-символи в поемі Максима Рильського „Жага”.
12. Історична основа поеми „Данило Галицький” Миколи Бажана.
13. Автобіографізм у поемі „Мій син” Володимира Сосюри.
14. Інтерпретація образу України в поезії Володимира Сосюри воєнного періоду.
15. Композиційна структура поеми „Попіл імперій” Юрія Клена.
16. Сатиричне спрямування поеми „Попіл імперій” Юрія Клена.
17. Патріотичний пафос поезії воїнів УПА.
18. Жанрово-стильові особливості поезії воїнів УПА.
19. Жанрово-стильові особливості кіноповісті „Україна в огні” Олександра Довженка.
20. Образна система кіноповісті „Україна в огні” Олександра Довженка.

21. Возвеличення українського роду в кіноповісті „Україна в огні” Олександра Довженка.
22. Мала проза Олександра Довженка.
23. Автобіографічний характер кіноповісті „Зачарована Десна” Олександра Довженка.
24. Національний колорит у кіноповісті „Зачарована Десна” Олександра Довженка.
25. Особливості конфлікту в комедії „Генерал” Івана Багряного.
26. Трактування образів-характерів у драматичній поемі „Ярослав Мудрий” Івана Кочерги.
27. Композиція комедії „Генерал” Івана Багряного.
28. Образи-гіперболи в комедії „Генерал” Івана Багряного.
29. Історична основа драматичної поеми „Ярослав Мудрий” Івана Кочерги.
30. Засоби характеротворення в драматичній поемі „Ярослав Мудрий” Івана Кочерги.
31. Умови розвитку української літератури повоєнного періоду.
32. Теорія „безконфліктності” в радянській літературі.
33. Визначальні теми української літератури повоєнного періоду.
34. Естетична програма МУРу.
35. Ідея „великої літератури”(Улас Самчук).
36. Іван Багряний про „велику літературу”.
37. Особливості „національно-органічного стилю”(Юрій Шерех-Шевельов).
38. Володимир Державин. Критика „національно-органічного” стилю.
39. Відтворення національно-визвольних змагань українського народу в романі „Чого не гоїть вогонь” Уласа Самчука.
40. Український колорит у повісті „Старший боярин” Тодося Осьмачки.
41. Відображення трагічної долі українського народу в романі „Ротонда душогубців” Тодося Осьмачки.
42. Голодомор як фактор національної трагедії в романі „Жовтий князь” Василя Барки.
43. Деструкція як художній прийом у повісті „Дівчина з ведмедиком” В.Домонтовича.
44. Провокація як засіб підсилення інтриги в повісті „Доктор Серафікус” В.Домонтовича.
45. Інтертекст у прозі В.Домонтовича.
46. Біблійні мотиви в поемах Володимира Сосюри повоєнного періоду.
47. Модерністські пошуки письменників планети Ді-Пі.
48. Образна система роману „Жива вода”(„Мир”) Юрія Яновського.
49. Поетична Україна Тодося Осьмачки.
50. Український національний елемент у поемі «Мазепа» Володимира Сосюри.
51. Композиційна структура роману „Сестри Річинські” Ірини Вільде.
52. Відображення сімейно-побутових стосунків у романі „Сестри Річинські” Ірини Вільде.
53. Образна система в романі „Повнолітні діти” Ірини Вільде.
54. Ідея єдності українського роду в романі „Сад Гетсиманський” Івана

Багряного.

55. Пригодницький характер роману „Тигролови” Івана Багряного.
56. Історична основа та художній домисел у поемі „Мазепа” Володимира Сосюри.
57. Документальна основа поеми „Розстріляне безсмертя”.
58. Поезія „третього цвітіння”. Новаторство збірки Максима Рильського „Троянди й виноград”.
59. Критика концепції „ідеального героя” та „теорії безконфліктності”.
60. Проблематика збірки Павла Тичини „Зростай, пречудовий світе”.